Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle asiassa HE 138/2026 vp

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa asiassa HE 138/2026 vp. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia (805/2011, ETL), oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia (689/1997, ROL) ja neljää muuta lakia. Esityksen tarkoituksena on sujuvoittaa rikosprosessia sekä tehostaa asioiden käsittelyä ja lyhentää käsittelyaikoja.

Esityksen mukaan rikoksen esitutkintavaiheen osalta muutettaisiin asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittämistä, rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta, esitutkinnan toimittamatta jättämistä ja lopettamista, esitutkintatoimenpiteiden suhteuttamista ja esitutkinnan keskeyttämistä. Lainsäädäntöön lisättäisiin säännökset muun ohella edunvalvojan sijaisen palkkion korvausvelvollisuudesta, kuulustelujen äänitallentamisesta sekä avustajan velvollisuudesta antaa loppulausunto. Rikosrekisteritietoja voisi saada myös esitutkinnan rajoittamista koskevaa päätöksentekoa varten.

Rikosasioiden oikeudenkäyntien sujuvoittamiseksi ehdotetaan muun muassa uutta saatavillaolohaastetta ja asiamiestiedoksiannon käyttöalan laajentamista. Lisäksi lisättäisiin säännös velvollisuudesta antaa ennakkovastaus, joka koskisi avustajaa, ja määräajasta todisteiden esittämiselle, joka olisi käräjäoikeudessa harkinnanvarainen. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.1.2027.

2 Poliisihallituksen asiantuntijalausunto

2.1 Yleistä hallituksen esityksestä

Esitetyt lakimuutokset ovat kokonaisuutena kannatettavia ja omiaan edistämään koko rikosprosessin sujuvuutta. Hallituksen esitys on huolellisesti valmisteltu ja siinä on pääosin huomioitu myös Poliisihallituksen ja poliisiyksiköiden oikeusministeriölle esitysluonnosvaiheessa esittämät huomiot.

Esitettyjen säännösten soveltaminen valtakunnallisesti yhtenäisesti edellyttää esitutkintalain osalta esitutkintaviranomaisten ja Syyttäjälaitoksen sekä saatavillaolohaastemenettelyn osalta myös tuomioistuinten välistä tiivistä hallinnollista yhteistyötä, ohjeistusta ja koulutusta. Yhteisillä pelisäännöillä varmistetaan se, että säännöksiä sovelletaan lain

tarkoittamalla ja yhdenmukaisella tavalla sekä siten, että niiden sujuvoittava vaikutus toteutuu mahdollisimman tehokkaasti.

2.2 Esitutkintalain muutokset

2.2.1 Yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittäminen

ETL 1 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan osalta esitetään, ettei esitutkinnassa tarvitse selvittää asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta, jos on ilmeistä, ettei syyttäjä ota vaatimusta ajakseen. Esitys on kannatettava, sillä nykyisen sääntelyn johdosta esitutkintaviranomaisen on selvitettävä vaatimus tarpeettomasti myös sen luontoisissa asioissa, joissa syyttäjien vakiintuneen käytännön perusteella syyttäjä ei aja vaatimusta oikeudenkäynnissä.

Säännöskohtaisissa perusteluissa mainitut kärsimys- ja muut henkilövahingot ovat usein myös sellaisia, ettei selvitystä vahingon laadusta ja määrästä ole saatavissa ilman aiheetonta viivästystä toimitettavan esitutkinnan aikana, ottaen huomioon myös esimerkiksi ns. vangittujen juttujen määräajat ja lapsiin liittyvien rikosten kiireellisyysvaatimukset. Näiden selvittäminen sitoo tällä hetkellä tarpeettomasti esitutkintaviranomaisen voimavaroja. Kuten säännöskohtaisissa perusteluissa on esitetty, muutos on tarpeellinen myös asianomistajan oikeusturvan toteutumisen kannalta.

2.2.2 Rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus

ETL 3 luvun 1 §:n 2 momentin osalta esitetään, että esitutkintaviranomaisen tietoverkossa havaitsemien rikosten osalta kirjaamisvelvollisuutta ei ole sellaisten rikosten osalta, joista ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja joiden esitutkinta jouduttaisiin ilmeisesti keskeyttämään 13 §:n perusteella. Toisaalta muuten kuin rikosilmoituksilla esitutkintaviranomaisen kirjaamisvelvollisuutta laajennetaan myös ETL 3 luvun 9 §:n osalta esitettyjen uusien päätösperusteiden kautta.

Poliisi havaitsee sille vastuulle kuuluvien työtehtävien hoitamisen yhteydessä jatkuvasti vähäisiä, mahdollisesti rikoksena pidettäviä tekoja, myös muiden kuin perusteluissa mainittujen huumausainerikosten osalta. Osa näistä on esimerkiksi sellaisia niin sanottuja pimeän verkon myynti-ilmoituksia laittomista esineistä tai aineista, joita ei säännöskohtaisissa perusteluissa esitetyin tavoin pystytä selvittämään esitutkinnassa siten, että rikosvastuu toteutuisi jokaisen ilmoituksen osalta. Esitetty muutos säännökseen mahdollistaisi sen, että esitutkintaviranomaiset voivat kohdentaa voimavarojaan ja tutkintatoimenpiteitä sellaisiin asioihin, joiden selvittäminen rikosprosessissa on ylipäätään mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Esitetty muutos on linjassa myös esitetyn uuden tarkoituksenmukaisuusperiaatteen kanssa.

Kirjaamisvelvollisuutta olisi perusteltua jatkossa keventää myös sellaisten vähäisten, muiden kuin rikosilmoituksen kautta ilmi tulleiden asioiden osalta, jotka eivät ole tapahtuneet verkkoympäristössä tai jotka ovat niin sanottuja asianomistajarikoksia. Jos asianomistaja ei itse tee rikosilmoitusta havaitsemastaan teosta, ei ole tarkoituksenmukaista,

että poliisi asianomistajan puolesta kirjaa rikosilmoituksen ja jättää esitutkinnan toimittamatta tai päättää sen sillä perusteella, että asianomistaja ilmoittaa, ettei hänellä ole asiassa vaatimuksia. Kirjaamisvelvollisuutta tulisi myös muilta osin jatkossa tarkastella kriittisesti siitä näkökulmasta, tuleeko rikosilmoituksia kirjata ja siten esitutkintatoimenpiteitä kohdistaa sellaisiin asioihin, jotka eivät todennäköisesti johda rikosvastuun toteutumiseen.

Lisäksi ETL 3 luvun 1 §:n 3 momentiksi esitetään uutta säännöstä siitä, että rikosilmoituksen kirjaamista voidaan lykätä enintään vuodella, jos se on välttämätöntä toisen rikoksen selvittämisen, käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Myös tältä osin lainmuutos on tärkeä esityksessä tarkemmin kuvatuilla perusteilla. Kuten perusteluissa todetaan, kirjaamisen lykkäämisestä huolimatta tarpeellisiin esitutkintatoimenpiteisiin ryhdyttäisiin kuitenkin esitutkintalain mukaisesti ilman aiheetonta viivästystä.

2.2.3 Esitutkinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen sekä keskeyttäminen

Esitutkinnan 3 luvun 9 §:n 1 momenttia esitetään täydennettäväksi siten, että esitutkintaviranomainen voi jättää vähäisissä asioissa esitutkinnan toimittamatta tai lopettaa jo aloitetun esitutkinnan myös silloin, jos on ilmeistä, että ROL 1 luvun 7 tai 8 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät. ETL 3 luvun 13 §:ää esitetään muutettavaksi siten, että keskeyttäminen olisi mahdollista myös tilanteissa, joissa rikoksesta epäilty on selvillä ja jos asiaan vaikuttavaa selvitystä ei ole saatavissa asianmukaisista toimenpiteistä huolimatta. Ehdotetuilla muutoksilla uudet säännökset tulisivat ohjaamaan tarkoituksenmukaisemmin eri viranomaisten voimavarojen käyttöä sekä vastaamaan paremmin nykyistä rikollisuuden toimintaympäristöä.

Perusteluissa esitetyin tavoin soveltamisalojen laajennuksilla ei olisi tarkoitus laajentaa asianosaisten näkökulmasta päätettävien asioiden alaa. Muutosten johdosta sellaiset ilmeisesti rajoitettavat esitutkinta-asiat, jotka ovat aiemmin kuuluneet syyttäjän ratkaistaviksi aiheuttaen tarpeettomia lisävaiheita, voitaisiin suoraan poliisin päätöksellä jättää toimittamatta, lopettaa tai keskeyttää. Esitetyt muutokset palvelevat kaikkia osapuolia, sillä nykyään esitutkintaviranomainen ja samalla asianosaiset joutuvat usein odottamaan syyttäjän päätöstä rajoittamisasiassa, mikä on omiaan venyttämään tarpeettomasti esitutkinnan kestoa, vaikkei asiassa tuona aikana tehdä mitään tosiasiallisia esitutkintatoimenpiteitä. Muutos palvelee myös Syyttäjälaitoksen rajallisten voimavarojen kohdentumista sellaisten asioiden syyteharkintaan ja esitutkintayhteistyöhön, joissa se on tarkoituksenmukaista. Lakimuutosten jälkeen vakavat ja oikeudellisesti epäselvät asiat sekä näyttökysymysten arviointi kuuluisivat edelleen syyttäjälle. Lisäksi ETL 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan tutkinnanjohtajan olisi aina ennen esitutkinnan päättämistä kuultava syyttäjää, jos asia kuuluu ilmoitusvelvollisuuden piiriin ja esitutkintaviranomainen on ilmoittanut asiasta syyttäjälle.

Keskeyttämisen osalta on huomattava, että esitutkintaviranomaisilla on käytössään kokemusperäistä tietoa (ks. tarkemmin esim. EOA:n ratkaisu EOAK/5462/2024), jonka pe-

rusteella voi olla selvää, ettei esimerkiksi epäillyn rikoksen laatu ja tekopaikka huomioiden asiassa ole käytettävissä olevilla tutkintatoimenpiteillä saatavissa sellaista selvitystä, jonka perusteella asia voitaisiin siirtää syyttäjälle syyteharkintaa varten. Usein tällaisissa tilanteissa epäillyn mahdollinen henkilöllisyys voi olla ainakin jollain tasolla tiedossa, mutta esimerkiksi tietoverkkoavusteisten ja -välitteisten rikosten kohdalla voi olla selvää, ettei tietystä valtiosta voida saada oikeusapua asian selvittämiseen erinäisistä pyynnöistä huolimatta. Lisäksi keskeyttäminen on esitutkinnan rajoittamista (eli käytännössä päättämistä) kevyempi toimenpide – esitutkinta ei keskeyttämisen jälkeen pääty, minkä takia esimerkiksi epäillyn kansallinen etsintäkuulutus jää voimaan. Jos asiassa saadaan lisätietoja tai epäilty tavoitetaan, esitutkintaa jatketaan ilman aiheetonta viivästystä.

Yksittäisenä huomiona on huomioitava, että uuden ETL 3:9.1:ää koskevan säännöksen suhde voimassa olevaan 1 momentin mukaiseen ”ilmeisen vähäinen” -perusteeseen jää esityksessä jossain määrin epäselväksi. Tältä osin voisi olla perusteltua täsmentää, kattavatko nykyisen lainsäädännön mukainen ”ilmeisen vähäinen” -peruste sekä tuleva ”vähäisyysperusteen (ROL 1:7.1,1) ilmeisyys” käytännössä samat tilanteet vai laajeneeko poliisin päätöksentekovalta tältä osin.

Poliisihallitus tulee antamaan päätösperusteiden soveltamisesta valtakunnallisesti yhdenmukaista ohjeistusta esitutkintapäätösten laadintaa koskevan käsikirjan päivittämisen yhteydessä. Ohjeistuksella Poliisihallitus tulee varmistamaan, että päätösperusteita sovelletaan vain säännöksen tarkoittamissa ilmeisissä tilanteissa. Soveltamisalan ohjeistuksen laadinnassa tehdään myös yhteistyötä Syyttäjälaitoksen kanssa esimerkiksi sen osalta, millaiset asiat soveltuisivat jatkossa poliisin päätettäväksi ja millaisissa asioissa tulisi myös jatkossa tehdä rajoittamisesitys syyttäjälle.

2.2.4 Esitutkintatoimenpiteiden suhteuttaminen ja tarkoituksenmukaisuusperiaate

Poliisihallitus kannattaa ehdotusta siitä, että ETL 3 luvun 11 §:n 3 momenttiin lisätään konkreettiset, esitutkintatoimenpiteiden ja eri esitutkintojen välisessä priorisoinnissa huomioon otettavat seikat. Perusteluissa todetun mukaisesti esitutkinnan priorisointiperusteiden ei tule kuitenkaan olla kaavamaisia, vaan niiden tulee mahdollistaa se, että toimenpiteiden kiireellisyyttä voidaan arvioida tapauskohtaisesti. Esitetty uusi ETL 4 luvun 6 a §:n mukainen uusi tarkoituksenmukaisuusperiaate on niin ikään perusteltu ja linjassa muiden esitettyjen muutosten tavoitteiden kanssa. On erittäin tärkeää, että lainsäädännössä on selkeä tuki muiden periaatteiden ohella sille, että esitutkintaviranomaisten rajallisten voimavarojen käyttö ohjataan sellaiseen prosessiin, jossa tehdyt esitutkintatoimenpiteet ovat riittäviä huomioiden yksittäisen asian laatu ja laajuus sekä asianosaisten oikeuksien toteutuminen.

Esitutkinnan viivytyksettömän keston osalta olisi perusteltua jatkossa arvioida myös sitä, mikä on muiden viranomaisten ja sidosryhmien vastuu sellaisissa tilanteissa, joissa esitutkinnan viivästyminen johtuu muiden toimijoiden toiminnasta. Esitutkintojen kestoihin aiheutuu usein huomattavia viivytyksiä esitutkintaviranomaisten pyytämien erilaisten lausuntojen ja muiden materiaalien toimittamisessa, vaikka esitutkintaviranomainen asettaisi muille tahoille niiden toimittamista koskevat määräajat tai muistuttaisi materiaalien

toimittamisesta. Tältä osin ei ole tarkoituksenmukaista, että esitutkintaviranomainen on lain tasolla ainoa taho, jolla on vastuu esitutkinnan viivytyksettömästä tai kiireellisestä toimittamisesta.

2.2.5 Lapsiolettama ja edunvalvojan määrääminen sijaiseksi

Poliisihallitus kannattaa esitettyä täydennystä niin sanotusta ”lapsiolettamasta” ETL 4 luvun 7 §:n 3 momenttiin. Kuten esityksestä ilmenee, lapsiolettamaa on sovellettu poliisissa jo aiemmin perusteluissa viitatun Poliisihallituksen ja sittemmin päivitetyn ohjeistuksen mukaisella tavalla.

Esitetyt täsmennykset ETL 4 luvun 8 §:n 2 momenttiin huoltajan tai muun edustajan sijaiseksi määrättävän edunvalvojan osalta ovat kannatettavia. Asetuksenantovaltuus on erittäin tärkeä uudistus sen varmistamiseksi, että edunvalvoja voidaan määrätä päivystysaikana, mikä ennaltaehkäisee tarpeettomien vapauteen kohdistuvien pakkokeinojen käyttöä sekä parantaa esitutkinnan laatua ja oikeusturvan toteutumista.

2.2.6 Kuulustelujen äänitallentaminen

Esitetyt täsmennykset ETL 4 luvun 15 §:ään, 7 luvun 11 §:ään sekä 9 luvun 3, 5 ja 7 §:iin siitä, että jatkossa kuulustelut on mahdollista tallentaa myös pelkästään äänitallenteella, ja tähän liittyvät liitännäismuutokset, ovat kannatettavia. Äänitallenteen käyttämisen mahdollistaminen parantaa kaikkien osapuolten oikeusturvaa, tekee kuulustelutilanteen läpinäkyväksi ja parantaa myös kuulusteluihin osallistuvan henkilöstön työturvallisuutta. Äänitallennetta on perusteltua harkita etenkin asioissa, joissa henkilötodistelu on ratkaisevassa asemassa (esim. lähisuhdeväkivalta-, seksuaalirikokset sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset). Äänitallenne on videotallennetta vaivattomampi toteuttaa useimmissa asioissa, ja siitä aiheutuvat tallennustilan käytöstä johtuvat kustannukset ovat huomattavasti alhaisemmat.

Yksittäisenä nostona ETL 9 luvun 5 §:n osalta voidaan todeta, että käytetty termi ”viipymättä” on hieman ristiriidassa säännöskohtaisissa perusteluissa esitettyjen näkökohtien kanssa. ETL 3 luvun 11 §:n 1 momentissakin käytetty ilmaisu ”ilman aiheetonta viivästystä” kuvaisi lain sanamuodossa johdonmukaisemmin sen tarkoitusta. Litterointi tai tiivistelmä voivat nykytilassa valmistua vasta myöhemmin esimerkiksi sen johdosta, että tulkkauksen sisältö joudutaan varmistamaan tai litterointia suorittavien henkilöiden työjono on liian pitkä. ”Ilman aiheetonta viivästystä” viittaa nimenomaan siihen, että asia on hoidettava viipymättä, *jos* viivästymiselle ei ole perusteltua syytä.

Lisäksi esityksessä jää hieman epäselväksi, mitä 9 luvun 2 ja 5 §:ien mukaisella kuulustelupöytäkirjojen tarkastuttamisvelvollisuudella äänitallenteen osalta tarkoitetaan. Säännöskohtaisissa perusteluissa s. 58 mainitaan, että ”[m]ikäli sanatarkan litteroinnin *lisäksi* kuulustelukertomuksesta laaditaan yhteenveto kuulustelun yhteydessä, olisi kuulustelta-valle syytä varata tilaisuus tällaisen yhteenvedon tarkastamiseen”. Kyseinen muotoilu antaa ymmärtää, että äänitallenteesta olisi aina tehtävä myös sanatarkka litterointi, vaikka myöhemmin samalla sivulla todetaan, ettei lainsäädäntö edellytä sanatarkkaa lit-

terointia. Myös esityksen sivulla 19 todetaan, että litterointi ja tiivistelmä olisivat keskenään vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. On tärkeää, että jatkossa ääni- ja/tai videotallenteen lisäksi kuulustelusta ei edellytetä sanatarkkaa litterointia, jotta tallenteiden käytöllä saavutetaan myös aidosti prosessia sujuvoittava vaikutus. Tälle tulee olla myös laissa tai vähintään sen esitöissä riidaton tuki.

ETL 9 luvun 7 §:n 2 momentin osalta Poliisihallitus on jo aiemmin esittänyt, että säännöksen tulisi kattaa myös valokuva. Myös valokuvina oleva tai videotallenteesta otettu kuvamateriaali voi olla täysin samalla tavoin ja perustein henkilön yksityisyyden suojaan kohdistuvaa ja häntä loukkaavaa kuin videotallenteet. Tulevaisuudessa on perusteltua tarkastella myös yleisemmin haastavaksi ja vaikeaselkoiseksi koettua rikosprosessia koskevaa julkisuuslainsäädäntöä, minkä selkeyttämisellä voisi olla suuri merkitys myös rikosprosessin sujuvuudelle.

Jatkossa olisi hyvä arvioida sekä prosessia sujuvoittavana että uhridirektiivin täysimääräisen toteuttavana sitä, voitaisiinko kuulustelusta tehtyä ääni- tai videotallennetta käyttää oikeudenkäynnissä henkilötodistelun lähtökohtana sellaisissakin tilanteissa, joissa henkilöä kuitenkin kuullaan henkilökohtaisesti oikeudenkäynnin yhteydessä. Tarpeettomien samojen kysymysten esittäminen esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä voisi sekä sujuvoittaa oikeudenkäynnin henkilötodistelun kulkua että edesauttaa sitä, ettei asianomistaja joudu kokemaan ”toistuvaa uhrikokemusta” (ns. uhridirektiivin 22 artikla).

2.2.7 Velvollisuus antaa loppulausunto

ETL 10 luvun 1 §:ään esitetty muutos avustajan velvollisuudesta antaa loppulausunto on erittäin kannatettava. Tämän arvioidaan vähentävän myöhempi syyteharkinnan tai oikeudenkäynnin aikana esitettäväksi tulevia työläitä lisätutkintapyyntöjä. Esitutkintaa myöhempien vaiheiden aikana pyydetyissä lisätutkinnoissa tehdään aina osittain aiempaan nähden päällekkäistä työtä, koska asian käsittely esitutkinnassa – mahdollisesti vuosia varsinaisen esitutkinnan päättymisen jälkeen – edellyttää usein asian käsittelyyn nimettävää uutta henkilöstöä, heidän perehtymistään asiaan sekä samojen toimenpiteiden tekemistä uudelleen.

2.3 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa

2.3.1 Saatavillaolohaaste

ROL 5 luvun 8 §:ään esitetty mahdollisuus hyödyntää uudenlaista ns. saatavillaolohaastetta on lähtökohtaisesti kannatettava. Saatavillaolohaasteen käyttöönotto ja sen hyödyntäminen edellyttävät kuitenkin laajamittaista viranomaisten välistä yhteistyötä. Käyttöönoton yhteydessä on tärkeää varmistaa se, että ilmoitettavat haastamispäivät ovat poliisin tiedossa riittävän selkeästi siten, ettei yksittäistä tehtävää hoidettaessa esimerkiksi poliisipartion tai rikostutkinnan henkilöstön työaikaa kuulu tarpeettomasti hallinnollisiin tai prosessuaalisiin selvittämistoimiin, vaan ilmoitusten tiedoksianto on yksinkertaisesti ja nopeasti hoidettavissa poliisin ydintehtävien hoitamisen yhteydessä.

Esitetyn säännöksen osalta jää epäselväksi se, onko esitutkintaviranomaisen ilmoituksessa kyse todisteellisesta tiedoksiannosta vai riittääkö, että tiedoksiannosta tehdään merkintä esimerkiksi tehtävän hoitamisen yhteydessä rikosilmoituksen selostusosaan tai kuulustelupöytäkirjaan. Uuden säännöksen säätämisen yhteydessä olisi lisäksi perusteltua ottaa kantaa siihen, miten esitetty säännös ja sen mukainen saatavillaolohaasteen käyttämisen ”mahdollisuus” suhtautuvat haastemieslakiin (505/1986) ja sen nojalla annettuun haastemiesasetukseen (506/1986), jonka 5 §:n mukaan ”paikallispoliisiin kuuluva poliisimies on *velvollinen* suorittamaan tiedoksiantoja hallintoasioissa ja rikosasioissa - - ”. Haastemieslain 3 §:n mukaan tiedoksiantotehtäviin kuuluu antaa tiedoksi esimerkiksi tuomioistuimen päätöksiä, haasteita, kutsuja, *ilmoituksia* ja muita asiakirjoja. Tältä osin on huomattava erityisesti se, että kyseisten asiakirjojen tiedoksiantomainen on maksullinen suorite, jonka määrä määräytyy tuomioistuinten suoritteiden osalta tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2025–2027 annetun asetuksen (OM082:00/2024) 2 §:n mukaisesti.

Muilta osin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin ja oikeudenkäymiskaareen (4/1734) esitetyt muutokset ovat kannatettavia. Erityisesti ns. rikosprekluusiota koskevat esitykset ovat tärkeitä myös tarpeettomien lisätutkintapyyntöjen ja erinäisten tiedoksiantojen välttämisen näkökulmasta.

2.4 Rikosrekisteritietojen luovuttaminen esitutkinnan rajoittamisasiaa varten

Rikosrekisterilain (770/1993) 4 §:ään esitetty rikosrekisteritietojen laajempi luovuttaminen esitutkinnan rajoittamista varten on tarpeellinen muutos. Tältä osin on kuitenkin huomioitava, että esitetyn ETL 3 luvun 9 §:n 1 momentin muutoksen johdosta tulevaisuudessa esitutkinnassa tarvitaan rikosrekisteritietoja konkurrenssiperusteen (ROL 1:8.1,2) osalta ensisijaisesti esitutkinnan toimittamatta jättämistä tai lopettamista koskevassa harkinnassa. Tältä osin olisi tärkeää, että lain tasolla ilmaistaisiin selkeästi se, että esitutkintaviranomainen saa hakea ja hyödyntää tietoja myös poliisin itse tekemää esitutkintapäätöstä varten. Tarkoitussidonnaisuusperiaate huomioiden kyseistä säännöstä olisi perusteltua laajentaa edellä mainitulla tavalla.

2.5 Pääasialliset vaikutukset ja voimaantulo

Ehdotetut säännökset edellyttävät poliisin laajamittaista järjestelmäkehitystä, Poliisihallituksen valtakunnallisen ohjeistuksen täsmentämistä sekä henkilöstön perusteellista kouluttamista. Suurin osa ehdotetuista muutoksista vähentää ainakin jossain määrin poliisin työmäärää, mutta toisaalta osa ehdotuksista tulee todennäköisesti hieman lisäämään sitä. Tältä osin kyse on kuitenkin muutoksista, jotka keventäisivät myöhemmän rikosprosessin taakkaa ja kokonaisuudessaan sujuvoittaisivat rikosprosessia. Arvioituja taloudellisia vaikutuksia voidaan esitetyin osin pitää poliisin osalta oikeana, vaikka kokonaiskustannuksia on tässä vaiheessa haastava arvioida täsmällisesti. Taloudellisten kustannusten osalta on huomioitava muutosten edellyttävän myös järjestelmäkehitystä, perusteellista henkilöstön kouluttamista sekä ohjeiden ja muiden normien päivittämistä, jotka aiheuttavat kustannuksia poliisille.

Tällä hetkellä on todennäköistä, ettei kaikkia muutoksia ehditä valitettavasti toteuttaa järjestelmiin lain vahvistamisen ja ehdotetun voimaantulon 1.1.2027 välisenä aikana. Tältä osin tulisi harkita, voidaanko esitutkintalain muutokset saattaa voimaan vasta myöhemmin, esimerkiksi ehdotetun saatavillaolohaastetta koskevan säännöksen voimaantulon kanssa samaan aikaan 1.6.2027.

Esityksestä ei ole muuta lausuttavaa.

Olga Larinkari, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.09.2026 klo 07:48. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi

poliisilakimies Henri Tolonen
Poliisihallitus, esikunta

Poliisihallitus
Opastinsilta 12 B, PL 1000, 00521 Helsinki
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi